

Опрацювала:
Селівончик Світлана Ярославівна

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Навчальна програма

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

5 клас

для закладів загальної середньої освіти,
що працюють за науково-педагогічним проєктом
«Інтелект України»

(автори: Гавриш І. В., Гученко О. В., Мартиновець С. М.)

*«Схвалено для використання в освітньому процесі»
(протокол № 4 засідання експертної комісії
з літератури (української та зарубіжної) від 24.06.2022;
zareєстровано в Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам за № 3.0271-2022)*

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма «Українська література. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (далі — Програма), укладена відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898, Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом МОН від 19.02.2021 р. № 235, з урахуванням Концепції Нової української школи (схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»). Під час вивчення художніх творів у Програмі запропоновано формування життєвих компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в житті, урахування здібностей і можливостей кожного учня / учениці. Програма визначає орієнтовну послідовність досягнення учнями очікуваних результатів, обов'язкові змістові модулі предмета «Українська література» та рекомендовані види навчальної діяльності учнів.

Метою вивчення української літератури в закладах загальної середньої освіти є формування компетентного читача; досягнення належного рівня сформованості вміння прилучатися через художню літературу до фундаментальних цінностей, культури, розширення культурно-пізнавальних інтересів здобувачів освіти тощо.

Зазначена мета Програми реалізується через такі завдання:

- формування в здобувачів освіти стійкого інтересу до літератури;
- прилучення учнів / учениць до осмисленого читання;
- формування моральних якостей здобувачів освіти засобами літератури;
- розуміння значення української мови в опануванні здобутків української та світової культури;

- виховання поваги до інших мов і світових культур, національної своєрідності кожної літератури;
- закладання основ аналізу художнього твору, встановлення авторської концепції, обумовленої епохою, життєвими та мистецькими віхами в долі письменника;
- формування вміння безпечного й критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти та спілкуватися за допомогою медіазасобів.

Особливу увагу слід звертати на формування вміння безпечного й критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти та спілкуватися за допомогою медіазасобів. Основи таких навичок закладаються в дошкільному віці й розвиваються впродовж життя. Підвищення рівня цифрової компетентності сприяє розвитку креативного мислення, комунікативної спроможності під час роботи в команді.

Починаючи зі створення простих текстів за допомогою цифрових пристроїв у початковій школі, ефективного використання медіапродуктів, учні 5 класів опановують навички продукування власного медіапродукту.

Наприклад, справжнім видом мистецтва стало створення буктрейлерів. На спеціалізованих фестивалях, які ініціюють відомі журнали та окремі видавництва, вручають нагороди за найкращі з них. **Буктрейлер** (від *англ.* book — «книга» і trailer — «тягач, причіп») — короткий відеоролик за мотивами книги, презентація з власними коментарями. Метою створення буктрейлера є спонукання до прочитання художнього твору з подальшим цифровим оформленням власних роздумів і позицій.

Перші відеоролики про книги з'явилися 2002 року й набули популярності з розвитком YouTube та подібних сервісів. В Україні буктрейлери ввійшли у вжиток з 2009 року. Виконання такого цікавого завдання, як створення буктрейлера, допоможе учням стати активними учасниками сучасного мультимедійного світу, компетентними поціновувачами можливостей медіапростору.

Додатковими завданнями вивчення української літератури в 5 класі у межах науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» є:

- усвідомлене розуміння ментальності українського народу з метою виховання в учнів найкращих рис національного характеру;
- культивування позитивного мислення учнів для осмислення моральних і культурних цінностей; системи вчинків і дій, що мотивуються усвідомленою відповідальністю перед своїм народом.

Виконання цих завдань сприятиме формуванню ключових компетентностей, тісно пов'язаних зі здатністю молоді до читацького й особистісного саморозвитку.

У межах проєкту «Інтелект України» під час вивчення української літератури йдеться про навчання й виховання учнів як щирих поціновувачів та шанувальників української духовної культури, які знають джерела національної своєрідності, через усвідомлення ментального коду українства віддано плекають у собі «національний характер».

Учням 5 класів запропоновано твори, які насамперед утверджують розуміння літератури як *мистецтва слова*, спрямовані на розвиток саморефлексії, співчуття, уяви. Такі тексти спонукають здобувачів освіти фантазувати про життя персонажів, хвилюючись за них, виявляючи емпатію до мешканців художнього світу.

Структура програми та її змістове наповнення передбачають урахування вікових особливостей учнів, можливість активного використання дистанційних форм навчання, методичну й навчальну свободу вчителя як суб'єкта освітнього процесу.

Під час укладання Програми було враховано принцип наступності: учитель / учителька спирається на здобуті учнями в початковій школі теоретичні знання й практичні вміння.

Курс української літератури в 5 класі структуровано за такими взаємопов'язаними тематично-проблемними блоками:

- **5 клас** — «Світ фантазії та мудрості», «Історичне минуле нашого

народу», «Рідна Україна. Світ природи»;

Освітній процес передбачає формування цілісного уявлення про українську літературу як про важливий складник національної культури, розуміння історії українського народу, особливу увагу до патріотичного виховання на найкращих зразках українського письменства, уміння бути частиною національного культурного простору, плекаючи позитивні риси проявів народної ментальності.

Створення на уроках навчальних ситуацій осягнення авторської позиції, розуміння художньої цінності кожного твору дає широкий простір для самостійного сприйняття й осмислення літератури як явища мистецтва.

Ключовими компетентностями Державного стандарту базової середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898) визначено: спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовами; математична компетентність; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися впродовж життя; обізнаність та самовираження у сфері культури та ін.

Зважаючи на наукові позиції Програми, **головною предметною компетентністю**, що формуємо в здобувачів освіти, є **літературна**. Це передбачає розвиток в учнів готовності й здатності працювати з текстами різних художньо-естетичних систем, розуміння культурно-історичних епох, світоглядних орієнтирів письменника.

З огляду на спрямованість нашої держави на інтеграцію в європейський культурний простір зазначаємо важливість визначення міжкультурного контексту, урахування міжпредметної інтеграції, установлення мистецького взаємозв'язку в процесі вивчення творів української та зарубіжної літератур й історичних періодів формування української державності.

В основу вивчення мовно-літературних дисциплін закладено *текстоцентричний принцип*. Через аналіз змісту тексту (і глибше — закладених художніх особливостей, розгляд образів-персонажів як певної поведінкової моделі) виховується повага до національних традицій і символів

українського народу, повага до людей інших національностей, їхніх звичаїв і традицій, почуття гордості за відомих людей України, турботливе ставлення до цінностей і надбань нашої країни.

У межах науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» надзавданням учителя / вчительки на уроках української літератури стає створення ситуації успіху (технологія життєтворчості), розвиток критичного мислення, здатності до аргументованого доведення своїх позицій, що стане дуже важливим складником підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання в старшій профільній школі.

Програма передбачає формування вмінь і навичок раціональної роботи з книгою та іншими джерелами наукової та навчальної інформації, яке можливе за умов опанування учнями техніки раціонального читання й аудіювання, а також цілеспрямованого розвитку пізнавальних процесів, інтелекту, мовленнєвих навичок.

Вивчення української літератури відбувається із залученням **міжпредметних зв'язків (МЗ)** — українська мова, історія, зарубіжна література, образотворче мистецтво, музика, природознавство тощо.

Задля осучаснення змістового компонента Програми та актуалізації компетентнісного підходу запропоновано рубрику **«Мистецький контекст» (МК)**, у якій зазначено зразки різних видів мистецтва, з якими вчитель / учителька на власний розсуд може ознайомити учнів.

У рубриці **«Зміст навчального матеріалу»** запропоновано тези до кожного розділу чи теми, коротку характеристику творчості письменника, анотації до творів, що враховують сучасні літературознавчі оцінки (у зрозумілих для учнів формулюваннях); наведено необхідні під час розгляду й аналізу художніх творів теоретичні поняття. Водночас ураховано навчально-методичні особливості шкільного літературознавства, виховну, естетичну мету вивчення художнього твору.

Однак ця рубрика не повинна сприйматися догматично. Права та обов'язки педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти

врегульовано статтею 54 Закону України «Про освіту». Педагогічні працівники мають право на: академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від утручання в педагогічну діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі; розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання.

У змісті навчального матеріалу визначено навчальні одиниці, які підлягають осмисленню та засвоєнню здобувачами освіти (відомості з теорії літератури).

Рубрика «**Теорія літератури**» (ТЛ) ураховує доступні учням літературознавчі поняття, опановані в *початковій школі* науково-педагогічного проєкту «Інтелект України». Передбачаємо, що на етапі адаптаційно-ігровому (1–2 класи) та основному (3–4 класи) учнями / ученицями засвоєно такі теоретико-літературні поняття, як: *сюжет, персонажі твору, тема, епітет, порівняння, засоби художньої виразності, казка, вірш, оповідання* та ін. Насамперед дотримано дидактичних принципів науковості, систематичності, послідовності навчання, концентричності, коли знання з теорії літератури, уміння аналізувати пропонований для вивчення текст впливатимуть на сприйняття художнього твору як явища мистецтва слова.

Рубрика «**Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів**» містить перелік умінь, навичок, ціннісних ставлень, які передбачено сформувати в результаті вивчення теми, і коло необхідних для цього знань.

Рубрика «**Види навчальної діяльності**» має рекомендаційний характер.

До кожного тематичного розділу запропоновано види організації навчальної діяльності учнів різного рівня складності: репродуктивного, пошукового та творчого.

До реалізації Програми вчитель / учителька може підійти творчо: визначити кількість годин, необхідних для текстуального вивчення,

осмислення художніх творів, які входять до кожного блоку; обрати художні твори в тих блоках, які пропонують тексти на вибір; урахувати, що види навчальної діяльності й очікувані результати повторюються в різних темах, і це дає змогу учням досягти навчальних цілей, визначених Програмою. Під час розподілу годин на повторення та узагальнення, розвиток мовлення, позакласне читання, літературу рідного краю, уроки виразного читання вчителю / учительці бажано враховувати зацікавлення учнів, їхню знаннєву базу для засвоєння подальшого навчального матеріалу, соціальні запити конкретних здобувачів освіти. У процесі виконання Програми автори можуть змінювати послідовність вивчення тем, додавати нові теми тощо. Обсяг змін — 10 %.

Демократична орієнтація Програми спрямована на постійну творчу співпрацю, діалог учителя як модератора освітнього процесу з учнями та ширше — процес творчої взаємодії з художнім твором.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Зміст навчального предмета, очікувані результати навчання, види навчальної діяльності учнів, орієнтовна кількість годин

5 клас

Усього — 70 год. На тиждень — 2 год. Вступ — 1 год. Література рідного краю — 4 год. Позакласне читання — 4 год. Розвиток мовлення — 4 год (у межах годин на текстуальне вивчення). Виразне читання — 2 год. Повторення та узагальнення вивченого (+ резервні уроки) — 6 год.

К-ть год (орієнтовна)	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає про роль художнього слова в житті людини, специфіку художнього образу; називає види мистецтва; уміє порівняти художню творчість з іншими видами діяльності людини. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: установлює за допомогою вчителя компаративні зв'язки між літературними творами; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва; визначає роль і місце української літератури в загальноєвропейському й світовому контекстах. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості літератури як мистецтва слова в житті людини</i>	ВСТУП Слово в житті людини. Художня література як мистецтво слова. Види мистецтва. ТЛ: мистецтво, художній образ	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Робота із зображеннями: власні світлини, відеоматеріали (подальша презентація). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Порівняння різних видів мистецтва. Вправа «Мікрофон». Редагування тексту. Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
5	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця:	СВІТ ФАНТАЗІЇ ТА МУДРОСТІ	Вправа «Запам'ятовую

	розповідає про виникнення міфів, легенд і переказів; переказує міфи й легенди, тлумачить їхній зміст; розуміє роль і місце реального і фантастичного в житті. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує інформацію, узагальнює, систематизує її; визначає причиново-наслідкові зв'язки між явищами. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Шанобливе ставлення до світоглядних уявлень наших предків</i>	Початок словесного мистецтва: фольклор і літописи. Міфи й легенди давніх українців. Міфи як первісні уявлення про Всесвіт і людину, реальні й фантастичні елементи людської поведінки. <i>Міф</i> «Берегиня». <i>Легенди</i> «Чому пес живе коло людини» <i>(за С. Плачиндою),</i> «Неопалима купина» <i>(за Є. Шморгуном),</i> «Як виникли Карпати», «Чому в морі є перли й мушлі». <i>Народні перекази</i> «Прийом у запорожці». Звичаї та традиції запорозьких козаків. ТЛ: фольклор, легенда <i>(повторення)</i>, міф, переказ. МЗ: тлумачення слів, синоніми, фразеологізми, тема, ідея твору (українська мова); міфи народів світу (зарубіжна література). МК: репродукції картин Марії Примаченко, Вінсента ван Гога, Михайла Дерегуса, Антіна Манастирського, Фотія Красицького (образотворче мистецтво)	ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». Вправа «Ключові слова». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Скарбничка для допитливих». «Мистецька хвилинка». Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Робота з довідковою літературою: е-копія словника / довідника і стаття у вікіпедії тощо. Вправа «Мікрофон». Виразне читання міфів і легенд, переказів. Усний переказ творів. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Інсценізація фрагментів твору («Акторська світлиця»). Виконання тестових завдань. Складання власних легенд («Творча майстерня»). Розв'язання кросворда. Літературна гра «Так — Ні». Робота з картами
--	---	---	---

			знань. Створення «Тлумачного словничка» (визначення лексичного значення незрозумілих слів). Створення ілюстрацій до творів («Я ілюструю літературний твір»). Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
6	<u>Предметні компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> знає зміст українських казок; розуміє особливості побудови народної казки, роль у ній фантастичного елементу; виразно й вдумливо читає казки; виявляє спільне й відмінне між міфом і казкою, переказує їх; характеризує казкових героїв, аналізує реальне і фантастичне; пояснює народні уявлення про добро і зло, красиве і потворне, смішне і страшне (на основі текстів казок). <u>Ключові компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> висловлює власні міркування про зміст казок; знаходить аналогії у сучасному житті. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення постійної присутності в житті, у душі людини добра і зла, красивого і потворного. Розуміння ролі творчих здібностей (уяви, фантазії, прагнення</i>	<i>Народні казки</i> «Яйце-райце». Світогляд народу, його морально-етичні принципи в казці; зв'язок із міфами. «Мудра дівчина», «Ох», «Летючий корабель». Тематика народних казок, їхні різновиди (про тварин, чарівні (героїко-фантастичні), побутові). Побудова казки, її яскравий національний колорит. Народне уявлення про добро і зло в казці. Фантастичне та реальне, смішне і страшне, красиве і потворне в казках. «Іван-Побиван». ТЛ: народна казка, гіпербола. МЗ: спорідненість українських казок із казками народів світу (зарубіжна література); тлумачення слів, синоніми, прислів'я, складання запитань (українська мова).	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». «Мистецька хвилинка». «Скарбничка для допитливих». Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Створення медіапродуктів: використання текстів за допомогою цифрових пристроїв, підготовка презентацій. Вправа «Мікрофон». Виразне читання казок. Усний переказ творів. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним

	експериментувати) у розвитку й самореалізації людини	МК: репродукції картин Володимира Куща, Роделя Гонсалеса (образотворче мистецтво)	матеріалом. Інсценізація фрагментів твору («Акторська світлиця») Виконання тестових завдань. Складання анкети героя. Складання власних казок («Творча майстерня») Літературна гра «Так — Ні». Карта-завдання. Робота з картами знань. Створення «Тлумачного словника». Створення ілюстрацій до казок («Я ілюструю твір») Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розрізняє види загадок, відгадує їх; пояснює логіку відгадування їх; розглядає і пояснює особливості будови загадки, роль у ній метафори; самостійно складає загадки; називає види прислів'їв і приказок, розуміє їхню дотепність і мудрість. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: використовує українську мову для духовного, культурного й національного самовияву; відрізняє прислів'я від приказки та пояснює їх,	<i>Із народної мудрості</i> Загадки. Загадка як вид усної народної творчості. Розгляд змісту й форми загадок. Види загадок (<i>про людей, їхнє життя; про природу та її явища; про рослини; про тварин</i>). Прислів'я та приказки. Народне уявлення про довколишній світ та оцінка його в прислів'ях і приказках. ТЛ: загадка, прислів'я, приказка. МЗ: тлумачення слів, синоніми, прислів'я, приказки (українська	Вправа «Запам'ятовую ефективно». «Скарбничка для допитливих». «Мистецька хвилинка». Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Створення презентації: добір матеріалів, якість і доречність контенту, самостійність і доброчесність. Вправа «Мікрофон». Виразне читання приказок, прислів'їв, загадок.

	проектуючи на ситуації сучасного життя; шукає загадки, написані іншими народами; порівнює їхні спільні і відмінні риси; створює і розгадує ребуси, кросворди, цифрограми, шифрограми. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Шанобливе ставлення до кмітливості та мудрості нашого народу. Усвідомлення потреби розвивати логічне мислення, допитливість, спостережливість, уважність, кмітливість як важливі елементи розумової діяльності людини</i>	мова)	Відповіді на запитання. Робота з ілюстративним матеріалом. Виконання тестових завдань. Складання власних загадок («Творча майстерня»). Літературна гра «Так — Ні». Робота з картами знань. Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає про дитинство письменника, про І. Франка — казкаря; пояснює особливість літературної казки; знає зміст казки, переказує її фрагменти; виразно й вдумливо читає казку в дійових особах; аналізує поведінку Лиса; розрізняє головних персонажів і другорядних. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дає власну оцінку вчинкам і поведінці персонажів; прогнозує можливі наслідки діяльності; толерантно відстоює власну позицію в дискусії. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Осмислення негативної ролі лицемірства, зарозумілості та хвалькуватості в житті сучасної людини</i>	<i>Літературні казки</i> Іван ФРАНКО. «Фарбований Лис». Дитинство письменника. І. Франко — казкаря (збірка «Коли ще звірі говорили»). Зміст казки, образ Лиса, риси його характеру. Особливості літературної казки, її відмінність від народної. Засудження нечесності, користолюбства у творі. ТЛ: літературна казка, прозова мова. МЗ: індійська народна казка «Фарбований шакал» (зарубіжна література); тлумачення слів, етимологічне значення слів, синоніми, прислів'я (українська мова	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». Вправа «Швидкісний тренажер». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Скарбничка для допитливих». «Мистецька хвилинка». Створення відео: читання уривка прозового твору. Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне читання казок. Усний переказ творів. Відповіді на запитання.

			Складання літературного паспорта казки: літературний рід, жанровий різновид, тема, ідея. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Інсценізація фрагментів твору («Акторська світлиця»). Виконання тестових завдань. Складання анкети героя. «Журналістський блог». Складання власних творів («Творча майстерня»). Літературна гра «Так — Ні». Робота з картами знань. Створення «Тлумачного словничка». Створення ілюстрацій до казки («Я ілюструю літературний твір»). Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
--	--	--	--

2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: вдумливо й виразно читає казку, переказує її зміст; знаходить описи зовнішності персонажів, аналізує їх. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: оцінює вчинки персонажів і життєві ситуації, у які потрапляють герої твору; усвідомлює важливість толерантного ставлення до людей у сучасному світі. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Готовність робити добро як спонука до позитивної життєдіяльності</i>	Василь КОРОЛІВ-СТАРИЙ. «Хуха-Моховинка». Короткі відомості про письменника та його фантастичні казки. Образи фантастичних істот, створені уявою автора на основі українського фольклору. Добро і зло в казці. Світлий, життєствердний погляд на світ. Аналіз зовнішності (портрета) казкових істот. Наскрізний гуманізм казки. ТЛ: портретна деталь, алегорія, персоніфікація. МЗ: тлумачення слів, синоніми (українська мова); «Попелюшка» Ш. Перро, «Снігова королева» Г. К. Андерсена (зарубіжна література)	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». Створення відеопродукції: спроба створити буктрейлер (добір і поєднання фото, відео, аудіо, тексту, закадрового голосу, музики). Дискусія. «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне читання казки. Усний переказ творів. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Інсценізація фрагментів твору («Акторська світлиця»). Виконання тестових завдань. Складання літературного паспорта казки: літературний рід, жанровий різновид, тема, ідея. Складання анкети героя. Складання власних
---	---	--	--

			творів («Творча майстерня», «Журналістський блог»). Літературна гра «Так — Ні». Робота з картами знань. Створення «Тлумачного словника». Створення ілюстрацій до казки («Я ілюструю твір»). Розв’язання кросворда. Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам’ятками
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно й осмислено читає казку; розуміє особливості віршованої казки (ритм, рима, поділ на строфи); визначає основні риси характеру дійових осіб твору; простежує різні способи життя та поведінки дійових осіб; пояснює значення для розкриття змісту твору назви казкової країни, імен персонажів казки; виокремлює основні епізоди; пояснює відмінність прозової та віршованої мови казок; висловлює свою думку про прочитане; знаходить аналогії в сучасному житті.	Василь СИМОНЕНКО. «Цар Плаксій і Лоскотон» (оглядово). Цікаві сторінки з дитинства митця. Різні життєві позиції царя Плаксія і Лоскотона (песимістична і оптимістична). Казкова історія і сучасне життя. ТЛ: віршована мова (рима, строфа, ритм), порівняння, епітет. МЗ: тлумачення слів, синоніми (українська мова)	Вправа «Запам’ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». Вправа «Швидкісний тренажер». «Літературний пазл». «Я досліджую мовні явища». «Скарбничка для допитливих». Підготовка аудіофайлу: читання уривку (тон, темп, інтонація, логічна пауза, акценти). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон».

	<u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо проблем добра і зла у творі, щирості і нещирості, відданості та зради, байдужості й відповідальності, оптимізму і песимізму. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення для людини та її життя оптимістичного погляду на світ, потреби керувати своїми емоціями</i>	Виразне читання казки. Усний переказ епізодів твору. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Інсценізація фрагментів твору («Акторська світлиця»). Виконання тестових завдань. Складання анкети героя. Складання власних творів («Творча майстерня», «Режисерська студія»). Літературна гра «Так — Ні». Робота з картами знань. Створення «Тлумачного словничка». Створення ілюстрацій до казки («Я ілюструю літературний твір»). Розв’язання кросворда. Дискусія. Виразне декламування віршів («Декламаторська світлиця»). Робота з етнографічною картою «Історико- географічні землі України». Робота
--	--	--

			з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
7	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: переказує твір, читає уривки з нього за ролями; визначає тему повісті та морально-етичні проблеми, коментує їх; характеризує героя, який найбільше сподобався, оцінює його вчинки; пояснює роль діалогів у творі. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо проблем відповідальності людини за свої вчинки, підступності, справжньої дружби, духовності, відваги й боягузтва; створює тексти, ілюстрації, комікси, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення дбайливого ставлення до свого життя, до інших людей, потреби виховання щирості, відкритості, наполегливості в досягненні поставленої мети, відповідальності за свої вчинки</i>	Галина МАЛИК. «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії». Повість-казка сучасної дитячої письменниці. Морально-етичні проблеми у творі: добро і зло, відповідальність за свої вчинки, уміння долати перешкоди на шляху до мети. Елементи незвичайного в повісті-казці. Символіка країни Недоладії та її мешканців. ТЛ: повість, художня деталь, композиція твору, елементи сюжету. МЗ: Льюїс Керролл. «Аліса в Країні Див» (зарубіжна література); тлумачення слів, синоніми, фразеологізми, прислів'я (українська мова)	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». Вправа «Швидкісний тренажер». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Я досліджую мову твору». «Скарбничка для допитливих». Перегляд та обговорення презентацій, відеоматеріалів (вправа «Ерудит»). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання казки («Читацька світлиця», «Акторська світлиця»). Усний переказ епізодів твору. Відповіді на запитання («Двобій ерудитів»). Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Інсценізація фрагментів твору («Акторська

			світлиця»). «Режисерська студія». Виконання тестових завдань. Складання анкети героя. Складання власних творів («Творча майстерня» «Журналістський блог»)). Дискусія. Складання літературного паспорта повісті-казки: літературний рід, жанровий різновид, тема, ідея, проблематика, елементи сюжету. Літературна гра «Так — Ні». Робота з картами знань. Створення «Тлумачного словничка». Створення ілюстрацій до казки («Я ілюструю літературний твір»)). Розв’язання ребусів. Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам’ятками Створення й презентація проєкту (з використанням мультимедійних технологій)
--	--	--	---

2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає про історичну й літературну пам'ятку «Повість минулих літ»; розуміє значення цього літописання для нащадків; розповідає про легендарного Нестора Літописця; аналізує риси характерів руських (українських) князів. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє роль читання впродовж життя для власного зростання; шукає описи живописних та архітектурних пам'яток доби Русі-України, зіставляє з літературним твором; дискутує про зв'язок історичного минулого із сучасністю, про важливість знання історії. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення душевної краси й сили наших предків, любові руських (українських) князів до своєї землі як достойного прикладу для нащадків</i>	ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ НАШОГО НАРОДУ Літописні оповіді <i>(подавати на основі «Повісті минулих літ» у переказі В. Близнеця):</i> «Три брати — Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь», «Святослав укладає мир із греками...», «Володимир вибирає віру», «Розгром Ярославом печенігів. Початок великого будівництва в Києві. Похвала книгам» <i>(З твори на вибір учителя).</i> «Повість минулих літ» — найдавніший літопис нашого народу. Значення літописання для нащадків. Казкові й історичні мотиви літописних сюжетів. Любов руських (українських) князів до своєї землі, їхня сила духу, воля, благородство, сміливість, рішучість, вірність тощо. ТЛ: літопис. МЗ: доба Русі-України (історія України); тлумачення слів, етимологічне значення слів, синоніми (українська мова). МК: сторінки Радзивіллівського літопису, скульптурні композиції Василя Бородая, Анатолія Куща	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Скарбничка для допитливих». Використання медіапродукції: ресурси, авторське право, грамотність тощо. Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання літописних оповідей. Усний переказ епізодів творів. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Виконання тестових завдань. «Літературний пазл». Складання власних творів («Творча майстерня»). Вправа «Ключові слова». Складання літературного паспорта літопису: літературний рід, жанровий різновид, тема, ідея, проблематика,
---	--	--	--

			образи. Літературна гра «Так — Ні». Робота з ментальною картою. Створення «Тлумачного словничка». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
4	<u>Предметні компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> виразно й усвідомлено читає поезії; визначає засоби поетичної мови; розповідає про давньоруських князів; висловлює власні міркування про зміст заповіту Ярослава Мудрого та його актуальність; виразно в особах читає драму-казку «Микита Кожум'яка», виокремлює в ній найнапруженіші епізоди; розуміє і пояснює своєрідність побудови драматичного твору. <u>Ключові компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> розуміє зв'язок історичного минулого із сучасністю; створює презентацію про життя й вірування давніх українців, про Ярослава Мудрого та його бібліотеку, про благородного Святослава; дискутує про важливість вивчення історії своєї держави. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Зацікавлення історичним минулим українського народу,</i>	Олександр ОЛЕСЬ. «Заспів», «Україна в старовину», «Похід на Царгород», «Ярослав Мудрий» (зі збірки <i>«Княжа Україна»</i>; <i>І твір на вибір учителя</i>), «Микита Кожум'яка». Поезії зі збірки «Княжа Україна», їхній зв'язок із літописами. Поетична оповідь про минуле нашого народу, князів Русі-України, їхню мудрість, благородство, хоробрість, любов до рідної землі. Драматичний твір на тему народної казки. ТЛ: метафора, драматичний твір і його побудова, драма-казка МЗ: доба Русі-України (історія України); тлумачення слів, синоніми, фразеологізми (українська мова). МК: мультфільм «Микита Кожум'яка», 2016 рік (кіномистецтво); сторінки Радзивілівського літопису	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». Вправа «Швидкісний тренажер». «Скарбничка для допитливих». «Мистецька хвилинка». Підготовка аудіофайлу: читання уривка (тон, темп, інтонація, логічна пауза, акценти). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання творів. Усний переказ епізодів творів. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. «Журналістський блог». Робота з ілюстративним матеріалом. Інсценізація

	<i>шанобливе ставлення до заповітів наших предків та осмислене виконання їх</i>		фрагментів твору («Акторська світлиця»). Виконання тестових завдань. Створення асоціативної хмари («Асоціативне гроно»). Складання анкети героя. Складання власних творів («Творча майстерня»). Складання літературного паспорта творів: літературний рід, жанровий різновид, тема, ідея, проблематика, елементи сюжету, образи. Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного словника». Створення ілюстрацій до творів («Я ілюструю літературний твір»). Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
5	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: переказує найяскравіші фрагменти твору; характеризує образи головних героїв.	Зірка МЕНЗАТЮК. «Тасмниця козацької шаблі». Пригодницька повість про мандрівку історичними місцями сучасної України.	Вправа «Читання тексту рядками». «Скарбничка для допитливих». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує про значення історичного минулого для сучасної людини; аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо проблем, порушених у творі; створює презентацію і карту про місця подорожі головних героїв; створює ілюстрації / буктрейлер до твору. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння потреби формувати національну самосвідомість, плекати патріотичні почуття, мати громадянську позицію</i>	Фантастичне і реальне в ній. Історичне минуле нашого народу в житті сучасної людини. Образи козаків та символіка козацької шаблі у творі. Екзотика старовинних українських замків. ТЛ: епічний твір, пригодницька повість. МЗ: козацька доба (історія України); тлумачення слів, (українська мова)	дослідження»). «Мистецька хвилинка». Робота з цифровими пристроями: презентація власного фіналу твору. Вправа «Ключові слова». Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання повісті. Усний переказ епізодів твору. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Робота з ментальною картою. Виконання тестових завдань. Створення асоціативної хмари («Асоціативне гроно»). «Режисерська студія». Складання анкети героя. Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного словника». Складання словників географічних назв та історичних понять (подій,
--	---	---	--

			постатей, предметів). Розв'язання кросворда. Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно, осмислено читає загадки, пояснює способи відгадування їх; коментує особливості поетичних загадок Л. Глібова, роль у них казкових елементів, фольклорної основи, гумору, пестливих слів. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: створює власне висловлення, твори-асоціації, ілюстрації на тему віршованих загадок Л. Глібова, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Прагнення розвивати кмітливість, розумові здібності, логічне мислення, пам'ять</i>	Леонід ГЛІБОВ. «Химерний, маленький...», «Що за птиця?», «Хто вона?», «Хто розмовляє?», «Хто сестра і брат?». Відомий український поет і байкар. Фольклорна основа його віршованих загадок. ТЛ: акровірш (повторення). МЗ: тлумачення слів, синоніми, прислів'я (українська мова)	Вправа «Запам'ятовую ефективно». «Скарбничка для допитливих». «Мистецька хвилинка». Робота з цифровими пристроями: створення власного медіапродукту (подаляша презентація). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання творів («Читацька світлиця», «Акторська світлиця») Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Виконання тестових завдань. Розв'язання кросворда.

			Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
5	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: пригадує відомості про Україну часів Т. Шевченка; розповідає про дитинство поета та його родину; відтворює настрої пейзажних поезій; описує власні відчуття, викликані художнім словом; виразно читає поезії; знаходить у них порівняння, персоніфікацію, пояснює їхню роль. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: створює презентації про живописні твори-пейзажі Т. Шевченка; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва; дискутує про проблеми впливу природи на життя людини. Вивчає напам'ять: «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати». <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння важливості виховання естетичного смаку, усвідомлення естетичної насолоди від твору мистецтва, спонукання до оптимістичного, життєствердного погляду на світ</i>	РІДНА УКРАЇНА. СВІТ ПРИРОДИ Тарас ШЕВЧЕНКО. «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати». Степан ВАСИЛЬЧЕНКО. «У бур'янах». Розповідь про поета, його дитинство <i>(на основі повісті Степана Васильченка)</i>. Картини довколишнього світу, природи в поезіях Тараса Шевченка — художня реальність, створена уявою митця за допомогою засобів образної мови. ТЛ: ліричний твір, ліричний герой, вірш-ідилія. МЗ: тлумачення слів (українська мова). МК: репродукція картини Т. Шевченка «Селянська родина» (образотворче мистецтво); музичні твори на слова Т. Шевченка (музичне мистецтво)	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Скарбничка для допитливих». «Мистецька хвилинка». Підготовка аудіофайлу: читання уривка (тон, темп, інтонація, логічна пауза, акценти). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне читання творів, зокрема декламація напам'ять («Декламаторська світлиця»). Усний переказ фрагментів. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів, художньо-виражальних засобів. Робота з ілюстративним

			матеріалом. Виконання тестових завдань. Створення асоціативної хмари («Асоціативне гроно»). Складання власних творів («Творча майстерня», «Майстерня слова»). Складання літературного паспорта творів. Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного словничка». Створення ілюстрацій до творів («Я ілюструю літературний твір»). «Художня майстерня». Складання партитури віршів. Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Складання сенканів. Мій проєкт «Літературна презентація за творами Тараса Шевченка». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками Створення й презентація проєкту (з використанням мультимедійних технологій)
--	--	--	--

2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно й вдумливо читає поезії; висловлює думки про них; аналізує кольорову «палітру» віршів; відтворює в уяві подібні картини природи. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: осмислює важливість збереження довкілля для сьогодення й майбутнього; висловлює міркування про способи вираження любові до рідної землі, відповідальність кожної людини за збереження природи, дискутує про це. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості розвитку естетичного смаку, відчуття краси образного слова, абстрактного мислення, спостережливості, уміння доводити власну думку</i>	Павло ТИЧИНА. «Не бував ти у наших краях!», «Гаї шумлять...», «Блакить мою душу обвіяла...». Коротко про поета та край, де він народився. Майстерне відтворення краси природи, яка надихає ліричного героя і зміцнює його патріотичні почуття. Мелодійність віршів П. Тичини. ТЛ: художній образ. МЗ: тлумачення слів, синоніми (українська мова). МК: сучасні музичні інтерпретації творів П. Тичини (музичне мистецтво) Юрій Журка. «Обід у полі» (образотворче мистецтво)	Вправа «Читання тексту рядками». «Скарбничка для допитливих». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Мистецька хвилинка». Підготовка аудіофайлу: читання уривка (тон, темп, інтонація, логічна пауза, акценти). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне читання творів, зокрема декламація напам'ять («Декламаторська світлиця»). «Режисерська студія». «Психологічна хвилинка». Робота з інтелект-картою та картою знань. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів, художньо-виразальних засобів. Робота з ілюстративним матеріалом. Виконання тестових завдань. Складання власних творів («Творча майстерня»). Складання літературного
---	---	--	---

			паспорта творів. Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного словника». Створення ілюстрацій до творів («Я ілюструю літературний твір»). Складання партитури віршів. Робота з етнографічною картою «Історико- географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно й вдумливо читає поезії; виокремлює в них образ ліричного героя, відтворює його емоції та почуття, порівнюючи з власним образним баченням природи. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє важливість збереження довкілля для майбутнього; створює малюнки-асоціації до віршів і пояснює їх; знаходить репродукції картин українських художників про дощ та осінь, музичні композиції на теми віршів, коментує їх. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення образного</i>	Максим РИЛЬСЬКИЙ. «Дощ» («Благодатний, довгожданий...»), «Осінь-маляр із палітрою пишною...». Основні відомості про поета. Краса рідної природи й відтворення її поетом засобами поетичної мови. Єдність людини та природи, зв'язок між станом людської душі й довкіллям. ТЛ: асонанс, алітерація. МЗ: тлумачення слів, синоніми (українська мова). МК: репродукції картин українських художників про дощ та осінь (образотворче мистецтво)	«Скарбничка для допитливих». Підготовка аудіофайлу: читання уривка (тон, темп, інтонація, логічна пауза, акценти). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне читання творів, зокрема декламація напам'ять («Декламаторська світлиця»). Робота з картою знань. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів, художньо-виражальних засобів. Робота

	<i>бачення світу як важливого чинника розвитку творчих здібностей</i>		з ілюстративним матеріалом. Виконання тестових завдань. Складання власних творів («Майстерня слова»). Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного словничка». Складання сенканів. Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно та вдумливо читає поезії; виокремлює в них образ ліричного героя та інші образи поезії. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє красу природи, важливість збереження її чистоти; порівнює свої асоціації про вітер, ніч, весну із зображеним у поезії. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення образного бачення світу як важливого чинника розвитку творчих здібностей</i>	Богдан-Ігор АНТОНІЧ. «Ранній вітер», «Пейзаж з вікна». Єдність людини й природи. Образи поезій: вітер, день, ніч як вияв закономірностей світу та рухливості (неспокою) життя людини. МЗ: тлумачення слів, синоніми (українська мова)	Вправа «Читання тексту рядками». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Мистецька хвилинка». Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне читання творів. Робота з картою знань. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів, художньо-виражальних засобів. Робота з ілюстративним матеріалом.

			Виконання тестових завдань. Складання власних творів («Творча майстерня»). Складання літературного паспорта творів. Створення «Тлумачного словника». Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: переказує оповідання; визначає його тему та жанрові особливості; коментує фрагмент, що найбільше вразив; характеризує образи; дає власну оцінку зображуваному; міркує про великий світ природи й людину в ньому, про добро і зло, любов і милосердя. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: ілюструє екологічні проблеми на прикладі твору, дискутує про них; усвідомлює важливість дбайливого ставлення до природи. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння важливості турботи про світ природи й рідних людей як неодмінної</i>	Євген ГУЦАЛО. «Лось». Основні відомості про письменника. Вічне протистояння добра і зла — наскрізна тема світового мистецтва. Порухення цієї проблеми в оповіданні «Лось». Співчуття, милосердя — шлях до перемоги добра. Образи хлопчиків, їхня невідступність у захисті гуманістичних переконань. ТЛ: оповідання. МЗ: тварини, які живуть у лісах України (природознавство); «Мауглі» Р. Кіплінг (зарубіжна література); тлумачення слів, синоніми (українська мова)	Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». «Скарбничка для допитливих». «Літературний пазл». Робота з цифровими пристроями: створення власного медіапродукту (подальша презентація). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання оповідання. Усний переказ твору. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів.

	ознаки гуманної, гідної поведінки		Робота з ілюстративним матеріалом («Художня майстерня»). Робота з ментальною картою. Виконання тестових завдань. Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного словника». Складання власних творів («Творча майстерня», «Журналістський блог», «Майстерня слова»). Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Складання сенканів. Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: переказує цікавий епізод із дитинства письменника; знаходить у творі описи природи, пояснює їхню роль в оповіданні; розповідає про особливості характеру Олеся, його обдарованість; складає план до характеристики цього образу; висловлює власні міркування про характер хлопчика, оцінює його незвичну поведінку;	Григор ТЮТЮННИК. «Дивак». Коротко про письменника. Ідея неповторності й багатства внутрішнього світу людини. Паралельність і єдність двох світів — природи й людини, зображених в оповіданні. Точність і лаконізм описів природи. Допитливий, чуйний, добрий хлопчик Олесь, його жага пізнати загадковий світ природи, уміння фантазувати,	Вправа «Читання тексту рядками». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Скарбничка для допитливих». Робота із зображеннями: фото-, відеоматеріали (подальша презентація). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом.

	пояснює назву оповідання; порівнює літературного героя із собою. Ключові компетентності Учень / учениця: аналізує ситуацію з погляду гуманізму, толерантного ставлення до людей; придумує власне закінчення оповідання; знаходить інформацію про «білих ворон», які стали відомими в царинах різних видів мистецтва. Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення особливого призначення на землі кожного. Потреба збереження індивідуальних особливостей людини як важливих чинників її майбутньої максимальної самореалізації</i>	уявляти. Гідна поведінка Олеса, головного героя оповідання, як позиція особистості. МЗ: «Пеппі Довга панчоха» А. Ліндгрен (зарубіжна література); тлумачення слів, синоніми (українська мова)	Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання оповідання. Усний переказ твору. Дискусія. Аналіз твору (літературний рід, жанр, тема, ідея, сюжет, проблематика, герої). Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Робота з ментальною картою. Виконання тестових завдань. «Літературний пазл». Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного словничка». Складання власних творів («Творча майстерня», «Журналістський блог»). Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
4	Предметні компетентності Учень / учениця:	Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ.	Вправа «Читання тексту рядками».

	уміє переказати найцікавіші епізоди повісті; характеризує головного героя за планом; презентує однокласникам власне закінчення твору. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: зіставляє специфіку розкриття теми в літературі й кіномистецтві; дискутує про проблеми екології, відповідальності за братів менших; толерантно відстоює власну позицію в дискусії. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення людяності, доброти в житті, прагнення до гармонії з природою</i>	«Сіроманець». Захоплива й драматична повість про хлопчика й вовка як приклад гармонії людини та природи. Гуманізм повісті. Доброта, вигадливість, рішучість Сашка, його здатність на самостійні вчинки, насамперед у відстоюванні своєї позиції. ТЛ: головний герой. МЗ: тлумачення слів, синоніми (українська мова). МК: фільм «Сіроманець», 1989 рік, режисер П. Марусик (кіномистецтво)	«Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Скарбничка для допитливих». Вправа «Ключові слова». Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання повісті. Усний переказ епізодів твору. Відповіді на запитання. Аналіз твору (літературний рід, жанр, тема, ідея, сюжет, проблематика, герої). Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Робота з ментальною картою. Виконання тестових завдань. Складання анкети героя. «Журналістський блог». «Акторська світлиця». Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного словничка». Складання власних творів («Майстерня слова»),
--	--	---	--

			«Режисерська студія»)). Розв'язання кросворда. Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України». Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
4	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає про письменників-земляків, їхні твори; розуміє зміст цих творів; виразно читає і висловлює власну думку про них. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> усвідомлює роль читання для власного зростання впродовж життя. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості шанобливого ставлення до митців свого краю як до особливо обдарованих людей, співців рідної землі</i>	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з доступними для сприйняття та цікавими творами письменників-земляків	
4	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> створює художні тексти (творчий переказ) визначених жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; використовує творчо стильові риси художніх текстів у процесі написання власного тексту; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та	РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ Складання казок.	Презентація монологу казкового персонажа («Акторська світлиця»)). Складання власних творів («Творча майстерня»)). Розв'язання кросворда. Робота

	повноти викладу; коригує текст на основі проведеного аналізу. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> проводить паралелі між ситуаціями, зображеними в художньому творі, і власним життєвим досвідом; проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображені в прочитаних художніх текстах; презентує власний продукт (переказ, твір, есе). <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Готовність продукувати нові ідеї. Розуміння ролі творчих здібностей (уяви, фантазії, прагнення експериментувати) в розвитку й самореалізації людини</i>	Письмовий переказ тексту від імені героя казки. Художній етюд про природу. Усний твір-розповідь на основі прочитаної повісті Миколи Вінграновського «Сіроманець»	з ілюстративним матеріалом. Створення ілюстрацій («Я ілюструю літературний твір»). Складання усного й письмового переказів від імені героїв казки («Акторська світлиця»). «Скарбничка для допитливих». Робота з алгоритмом написання переказу. Створення ілюстрацій («Я ілюструю літературний твір»). Створення й презентація проєкту (з використанням мультимедійних технологій) Вправа «Запам'ятовую ефективно». Вправа «Читання тексту рядками». Вдумливе читання тексту, бесіда за змістом. Робота з алгоритмом написання етюду. Складання літературного паспорта твору. Переказ від імені Сашка окремих подій повісті («Акторська світлиця»). Гра «Уяви ситуацію».
--	---	--	---

			Створення власної версії закінчення повісті («Майстерня слова»). Вправа «Мікрофон»
4	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає про письменників, їхні твори; розуміє зміст цих творів; виразно читає і висловлює власну думку про них. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; узагальнює інформацію; визначає необхідність додаткової інформації, шукає її в інтернеті та інших джерелах. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення ролі читання для власного зростання впродовж життя</i>	ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ Зірка МЕНЗАТЮК. «Пектораль» (зі збірки <i>«Київські казки»</i>). Дмитро ПАВЛИЧКО. «Золоторогий олень». Дивовижний світ сучасної української поезії (вірші сучасних українських поетів про природу). Валерій ШЕВЧУК. «Місто без квітів»	Вправа «Читання тексту рядками». «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Скарбничка для допитливих». «Мистецька хвилинка». Перегляд та обговорення презентацій, відеоматеріалів (вправа «Ерудит»). Вдумливе читання статті, бесіда за змістом. Вправа «Мікрофон». Виразне й вдумливе читання творів. Усний переказ епізодів творів. Відповіді на запитання. Характеристика й порівняння образів. Робота з ілюстративним матеріалом. Робота з ментальною картою. Виконання тестових завдань. Складання літературного паспорта. Літературна гра «Так — Ні». Створення «Тлумачного

			словничка». Складання власних творів («Творча майстерня», «Журналістський блог»).
			Робота з етнографічною картою «Історико-географічні землі України».
			Робота з алгоритмами виконання вправ і пам'ятками
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: називає імена митців, твори яких вивчали впродовж року; розповідає про ті, які найбільше сподобалися; пояснює та аргументує свою думку. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; узагальнює інформацію; визначає необхідність додаткової інформації, шукає її в інтернеті та інших джерелах. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення потреби висловлювати власну думку, захищати власну позицію</i>	ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 5 КЛАСІ	Розв'язання кросворда. Робота з ілюстративним матеріалом («Мистецька хвилинка»). Гра «Чарівна абетка». Інсценізація фрагментів твору («Акторська світлиця»). Вправа «Мікрофон». Перегляд та обговорення презентацій, відеоматеріалів (вправа «Ерудит»)
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає літературознавчі терміни, що вивчались упродовж року; закріплює вміння добирати власні приклади; висловлює міркування про найулюбленіші твори.	ПІДСУМКОВИЙ УРОК Світ літератури.	Літературознавчий квест. «Я досліджую літературний твір» («Літературознавче дослідження»). «Мистецька

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; узагальнює інформацію; визначає необхідність додаткової інформації, шукає її в інтернеті та інших джерелах. <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення того, що власна думка й власна позиція важливі для успішної особистості, необхідні для життя</i>	Урок-проєкт. «Я у світі української літератури». Створення презентацій про вивчені твори, що вразили найбільше, та виступи учнів	хвилинка». Перегляд та обговорення відеоматеріалів (вправа «Ерудит»). Робота з ілюстративним матеріалом. Складання загадок про літературознавчі терміни. Презентація проєктних робіт (з використанням мультимедійних технологій), виступи учнів, обговорення презентацій. Вправа «Мікрофон»
--	--	---	---

ІІІ. КРИТЕРІЇ ТА ПРОЦЕДУРИ ОЦІНЮВАННЯ

Види, форми та способи оцінювання результатів навчання

Згідно із Законом України «Про повну загальну середню освіту» кінцевим очікуваним досягненням учня / учениці є набуття ключових компетентностей. Під компетентностями розуміють здатність людини до тієї чи іншої діяльності, для якої потрібні відповідні знання, уміння, ставлення та досвід. Ключові компетентності формуються на матеріалі всіх шкільних предметів і в процесі позаурочного виховання. Компетентнісне навчання полягає в тому, щоб навчити учнів застосовувати свої вміння та здобуті знання в конкретних навчальних і життєвих ситуаціях. Компетентнісний потенціал курсу української літератури розкрито в чинному Державному стандарті базової середньої освіти та самій Програмі.

Учитель / учителька оцінює рівень сформованості компетентностей учнів на основі зазначених у Державному стандарті орієнтирів оцінювання, ураховуючи динаміку досягнень очікуваних результатів навчання.

До навчальних досягнень належать такі результати освітнього процесу:

- знання — інформація, яку учень / учениця застосовує;
- уміння — здатність застосувати алгоритм дій для реалізації засвоєних та вироблених суб'єктивно нових знань;
- ставлення — суб'єктивна цінність інформації або діяльності, відображена у висловлених учнем / ученицею судженнях.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне, поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне).

Під формувальним розуміють інтерактивне оцінювання учнівського прогресу. Формувальне оцінювання допоможе кожному учневі / учениці бачити власний освітній поступ, рівень сформованості загальних та предметних компетентностей, а вчителів / учительці — аналізувати, корегувати навчально-пізнавальну діяльність учнів, визначати мету та шляхи реалізації освітніх завдань.

Поточне оцінювання — оцінювання результатів виконання учнями конкретних завдань: відповідей на запитання під час індивідуального, групового та фронтального опитування, письмових завдань (зокрема через виконання самостійних робіт, тестування, організацію роботи з текстами тощо). Ідеться про результати опрацювання джерел (текстових, візуальних, діаграм, графіків, схем) та результати взаємоконтролю учнів у парах і групах у цифровій (тестування в електронному форматі) і практичній (організація виконання різних видів досліджень, навчальних проєктів тощо) формі.

Підсумкове оцінювання — оцінювання результатів навчання за певний період: за час вивчення розділу програми (*тематичне*), за семестр (*семестрове*) та навчальний рік (*річне*).

Для забезпечення об'єктивності тематичного оцінювання доцільно разом із поточними оцінками використовувати результати моніторингу знань

із метою оцінити досягнення учнем / ученицею комплексу передбачених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності. Для цього варто застосувати підсумкову діагностичну роботу (контрольну роботу, тест, диктант, переказ, твір, есе, завдання проєктів тощо). Проведення такого моніторингу сприяє індивідуальному та диференційованому підходу до організації навчання, дає змогу врахувати різний темп засвоєння програмового матеріалу, уміння виділяти основне.

Заклад загальної середньої освіти може розробити власну систему оцінювання, яку затверджують і використовують у встановленому законодавством порядку. Варто пам'ятати, що відповідно до статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» учні мають право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів навчання.

У межах академічної свободи педагогічні працівники здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.